

Elli yıl öncesinin ünlü “ev”leri ve kadınlarıyla

Abanoz sokağının iffeti

“Ev”lerine gelen erkeklerin de cinsel hastalıklardan korunması gerektiğini söyleyen Abanoz sokağı kadınları, bu erkeklerin de kendileri gibi vesikaya bağlanmasını savunuyorlardı.

Cezmi Ersöz

Temiz ruhunu fuhşun kötü etkilerinden korumak isterken, diğer taraftan onun ruh okşayıcı ve dayanılmaz çekiçliliğinden kendini alkoyamayan **Ahmed Rasim**, yaşadığı dönemin meşhur “ev”lerini öve öve bitiremez; ama fuhuş, yüz binlerce gönüllü ve korkusuz savaşçısıyla, İstanbul’daki “yüksek fuhuş kültürünü” tehdit etmeye başlayınca, işin ‘ciddiyetini’ kavrar ve ilkel terbiye usullerinden, İslam terbiyesinden -eğer kalmışsa- vicdani güçlerden yardım diler.

Evet, A. Rasim, 1922’de yazdığı ünlü kitabı “**Fuhuş-i Atik**”te, gönüllerde taht kuran, bütün ruhsal ve manevi güçlerin peşinde ömür tükettikleri fuhşun güzel bir hakikat olduğunu vurgular; fakat daha sonra kitabının bir bölümünü -fuhşun bir yılın misali genişlemesi, dal budak sarması karşısında- fuhşun önlenmesi yolundaki sosyolojik araştırmalara ayırır.

Ahmed Rasim’i bunca korkutan, endişeye sürükleyen fuhuş patlaması; yazarın gençliğinde sıkça uğradığı “ev”lerdeki eğlencelerin, insan ilişkilerinin yani bir “ahlak” biçimi haline gelmiş olan eski fuhşun ortadan kalkmasına neden olmuş; böylelikle yasadışı cinselliğin kültürdeki yeri sarsılmış ve bu durum, nostaljik ihtiyaçlarımızı gidermek için okuduğumuz Ahmed Rasim’i bir “nostalji krizi”ne sürüklemiştir.

İlk yerleşik umumi “ev”ler

Önceleri zaptiye korkusundan yer değiştiren ve sık sık faaliyetlerine ara veren umumi “ev”ler, ilk kez Abdülaziz döneminde “yerleşik” bir konuma kavuştu. Ve bu birkaç mahalleye sıkışmış ünlü “ev”lere saray çevresinden, bürokratlardan, yazar-çizer takımından, büyük esnaf kesiminden insanlar gelirlerdi; yani eski fuhuş (Fuhuş-i Atik) belirli bir kesime hizmet veriyordu; henüz fuhuş halka inmemiş, dahası demokratikleşmemişti.

Eski fuhşun gözde mekânları, fuhuştan çok daha hızlı yayılan ve fuhşun yanında çok masum kaldığı jurnal nedeniyle kapatıldı. Dönemin aydın, ilerici ve istibdat karşıtı kişilerinin buluşup toplandıkları ve baskıcı yönetimi ortadan kaldırmak için planlar yaptıkları “Acem”, “Hürmüz”, “Kaymak Tabacı”, “Bahri” gibi ünlü “ev”ler, Abdülhamit’in buyruğuyla birer birer kapatıldı. Sahipleri ve burada çalışan fahişeler Anadolu’ya sürüldüler; -fakat ne demokrasi arayışları ne de fuhuş önlenemez, önlenmeyecektir de- ve yalnızca İstanbullu seçkinlerin mutluluk ve zevk mekânları olan ünlü “ev”ler bütün incelikleriyle tarihe karıştı o kadar. I. Dünya Savaşı; Anadolu’da yoksullaşıp İstanbul’a akın eden insanların çoğalması; giderek değişen sosyokültürel ilişkiler, fuhuş-ı cedide-yi (yeni fuhuş) gündeme getirdi. Ve şehrin her yanında pıtrak gibi “ev”ler açıldı..

“Beyoğlu”, “Galata”, “Kömürcü Sokağı”, “Yüksek Kaldırım”, “Kuledibi”, “Kalyoncukulluğu”, “Çiçekçi”, “Yenişehir Ovası”, İstan-

bul’a yoğun olarak gelmeye başlayan yoksul insanların cinsel ihtiyaçlarını giderdikleri yerlerin başlıcalarıydı. Öyle ki, artık insanlar ormanlık bölgelerde, sur diplerinde, dahası mezarlıklarda cinsel ilişki kurmaya başlamışlardı. Üsküdar tepelerinden, Haydarpaşa’ya uzanan serviliklerde ve Edirnekapı’nun çevresindeki mezarlıklarda icra-i faaliyette bulunan fahişelere “mezarlık orospusu” denir; birçok kişi ucuz olduğu için bu tip yerleri tercih ederlerdi. Evet, Ahmed Rasim’in korktuğu başına gelmiş, gizli saklı, çeşitli incelik ve güzelliklerle yaşanan ve geleneksel kültürü zorlamayan fuhuş ayağa düşmüş, uyuyan dev uyanmıştır; şehvet orduları İstanbul kapılarını dayanmıştı.

Devletin gözetim ve denetimi altındaki ilk genelevler, 19. yüzyılın sonlarına doğru kurulmuşsa da, fuhuş bir “ulusal sorun” haline gelmeye başladığından ötürü, 1930’larda Beyoğlu, İstiklâl Caddesi’ne paralel bir yol olan Abanoz Sokağı’nda Cumhuriyet Zabıtası’nın denetimi altında bir genelev daha açılmıştır: **Abanoz...**

İsterseniz, Abanoz’u “**Yarımay**” dergisinin hızlı tefrikacılarından **Sabih Alaçam** ve hakiki hayattan alınan romanlarıyla insanları şaşkına çeviren ‘realist muharrir’ **Turan Aziz Beler**’le birlikte dolaşalım... Balo Sokağı ile Sakızağacı Caddesi arasındaki Abanoz’da, önceleri mazbut Rum aileleri ve bunların oda oda kiraya verdikleri evlerinde Beyoğlu’nun kafe şantanlarında, tiyatro ve at cambazhanelerinde çalışan Avrupalı sanatçı ve oyuncular otururlardı. Abanoz’da Cumhuriyet Zaptiyesi duruma el koymadan önce, Küçük-yazıcı ve Lale sokaklarında birtakım umumi evler bulunuyordu. Örneğin Lale Sokağı’nda-

1930’larda, Beyoğlu’nun İstiklâl Caddesi’ne paralel Abanoz sokağında açılan genelevler, zabıta denetimi altındaydı. Ama alışkanlık bu ya, sokağın kadınları genç futbolcuları dost tutarlardı.

Bundan elli yıl öncesinin Abanoz sokağında ‘vesika’ya bağlanan kadınlar, “ev”lerine gelen erkeklerin de vesikalanmasını savunmuşlardı. Dönemin en müşkülpeşent hovardalarını bile kendilerine bağlayacak güzellikteydi bu kadınlar...

ki 5/9 numarada Rum **Nikolaidis**’in evi oldukça popülerdi. Bahçeli ve havuzlu olan bu “ev”e özellikle yükünü tutmuş harp zenginleri gelir, “ev”in güzel kızlarını çıplak olarak, altınlar saçtıkları havuzun içinde yüzmelerini, çılgınlık atarak kendilerinden geçmelerini seyredip, uzun süren harbin tadını çıkarırlardı. Dönemin hızlı hovardaları ve bitirimleri harp zenginlerine inat, Abanoz Sokağı’ndan zamanlı zamansız naralar atarak, gazeller savurarak geçer, içkiyi fazla kaçırıp uçarı kopuklar “ev”lerin pencerelerine tırmanır, paniğe kapılan fahişeler yarı çıplak sokaklara dökülürlerdi. “Ev”lerin çalışma sa-

atleri, parası olanların keyfine bırakılmıştı. Bitirim takımı ellerinde fenerler, zurna ve la-terna seslerinin eşliğinde Abanoz ve çevresindeki sokaklarda tatlı bir terör havası estirirlerdi. Yoksul fuhşun bu sataşmaları karşısında, ahlak zabıtası Abanoz Sokağı’nda gerekli önlemleri alır; evlerin çalışma saatlerini, fahişelerin cinsel hastalıklardan korunma yöntemlerini, mesai sırasında fahişelerin hal ve tavırlarını, müşterilere nasıl davranılması gerektiğini bir nizamla bağlar.

Abanoz’da artık 1’den 36’ya kadar numaralanmış evlerde fahişeler evlerin merdivenlerinde, kapı önlerinde fazla açık olmamak koşuluyla otururlar. “Cemiyetin saadeti” için -gönülsüz de olsa- iffet bekçiliği yaparlardı. Abanoz’da, Anadolu’da sosyal ve ekonomik zorluklar içine girip, çaresiz kalan Türk kadınlarının yanı sıra Rum kadınları da çalışırdı.

Popüler bir isim: Tayyare Melahat

Kibar ve güzel olan bu Rum kadınlarının başlıcaları **Tasula**, **Afro**, **Eleni Yorgia** idi. Tabii bu Rum kadınlarını aratmayacak kadar kibar ve güzel Türk kadınları da vardı. Örneğin fuhuş sanatına getirdiği yenilik ve ‘incelikli’ tekniklerle dönemin en müşkülpeşent hovardalarını bile kendine bağlayan **Tayyare Melahat**, unutulacak gibi değildi. Ayrıca **Gönül**, **Neriman**, **Semiha** Abanoz’un gözde fahişelerinin başında gelirlerdi. Abanoz fahişeleri dönemin babayiğit, cesur futbolcularından dost tutup kendilerini güvenceye al-

